

Delft University of Technology

Planning in a Global Era

Spaans, M

Publication date

2004

Document Version

Final published version

Published in

S+RO (Stedenbouw en Ruimtelijke Ordening)

Citation (APA)

Spaans, M. (2004). Planning in a Global Era. *S+RO (Stedenbouw en Ruimtelijke Ordening)*, 85(2), 70-71.

Important note

To cite this publication, please use the final published version (if applicable).
Please check the document version above.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download, forward or distribute the text or part of it, without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license such as Creative Commons.

Takedown policy

Please contact us and provide details if you believe this document breaches copyrights.
We will remove access to the work immediately and investigate your claim.

**Green Open Access added to [TU Delft Institutional Repository](#)
as part of the Taverne amendment.**

More information about this copyright law amendment
can be found at <https://www.openaccess.nl>.

Otherwise as indicated in the copyright section:
the publisher is the copyright holder of this work and the
author uses the Dutch legislation to make this work public.

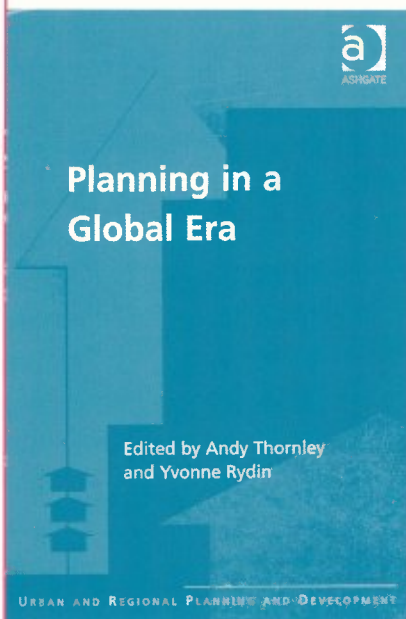
S&RO

02/2004

Stedebouw & Ruimtelijke Ordening | uitgave van het Nirov

techno-regimes

Planning in a Global Era

Andy Thornley and Yvonne Rydin (red.),
Ashgate, Aldershot, 2002

Isbn 0754619435 – £49.00 – 404 blz.

Globalisering in relatie tot stedelijke planning is vooral door inspirerende publicaties van Manuel Castells en Saskia Sassen op de wetenschappelijke onderzoeksagenda geplaatst. Sindsdien is het onderzoek naar de invloed van globalisering op steden en stedelijk en ruimtelijk beleid wijdverspreid geraakt. Er zijn veel opvattingen over globalisering in omloop. De samenstellers van *Planning in a Global Era* baseren zich op een omschrijving van Held, McGrew, Goldblatt en Perraton in een publicatie uit 1999 (*Global Transformations*, Policy Press, Cambridge). Deze typeren globalisering als een 'widening, deepening and speeding up of world wide connectedness in all aspects of social life'. De bundel van Thornley en Rydin, beide afkomstig van de befaamde London School of Economics (LSE) omvat een breed scala aan bijdragen die hun oorsprong vinden in de *Planning Research 2000* conferentie, gehouden aan de LSE. Zoals bij veel boeken die hun oorsprong hebben in een congres, worden zeer van elkaar verschillende congrespapers in een gezamenlijk jasje gedwongen. De hoofdstukken stellen een brede waaier tentoon van een groot aantal aspecten die met planning of globalisering te maken hebben. De redacteurs geven slechts een korte introductie op de zeventien bijdragen. Zij hebben ook niet de intentie gehad om tot een gemeenschappelijk theore-

tisch kader te komen. Maar ook het schetsen van een enigszins samenhangend kader waarbinnen de bijdragen een logische plek hadden kunnen krijgen, lijkt al enige moeite te hebben gekost. Thornley en Rydin onderscheiden vijf dimensies in het debat over globalisering: mobiliteit en technologie, economie, cultuur, duurzaamheid en beleid (*politics*). Voor de lezer werkt het echter verwarrend dat de volgorde waarin de hoofdstukken uiteindelijk zijn gezet niet met deze indeling overeenstemt. Bovendien keren de dimensies niet herkenbaar terug in de afzonderlijke bijdragen. Het spectrum aan congrespapers viel kennelijk moeilijk te relateren aan de opvattingen van Thornley en Rydin over globalisering.

In het vervolg licht ik een paar van de hoofdstukken eruit die mijn bijzondere aandacht hadden, te beginnen met een hoofdstuk van Peter Newman (Universiteit van Westminster) en Thornley zelf. Zij zijn de auteurs van het in 1996 verschenen boek *Urban Planning in Europe*, dat ik destijds het lezen zeer de moeite waard vond. Hierin gingen zij op zoek naar de krachten die inspelen op stedelijk beleid in verschillende delen van Europa. Dit deden ze door de relatieve invloed van brede economische krachten, nationale systemen en lokale politiek op stedelijke planningsprocessen na te gaan. In hun bijdrage aan de bundel, die het tweede hoofdstuk vormt, gaat het ze weer om de wisselwerking tussen verschillende schaalniveaus, maar nu (uiteraard) met meer aandacht voor het niveau van de globalisering. Hun onderzoeksobject heeft betrekking op overkoepelend stedelijk strategisch beleid en de prioriteiten die in beleidsstrategieën tot uitdrukking komen. Wat stedelijke planning betreft worden drie uitdagingen geïdentificeerd. Dit is allereerst de herdefiniëring van de globale hiërarchie van steden, ten tweede de effecten van economische globalisering op de ruimtelijke structuur van wereldsteden en, tot slot, de gevolgen van een concentratie van ontwikkeling in slechts enkele wereldsteden in termen van milieukwaliteit en duurzaamheid. Al met al gaat het om een inspirerende start van het boek. Ik had gehoopt dat de uitgezette lijnen in de daarop volgende hoofdstukken voortgezet zou worden. Door de bonte samenstelling van papers is dit niet gelukt. De bijdrage van Asato Saito (LSE) is met name interessant door de aanzet om voor- en nadelen van bepaalde analyses van wereldsteden uit te werken, waarbij het hem

vooral te doen is om het bepalen van de rol die de staat (nog) heeft in een zich globaliserende wereld. Zijn vertrekpunt ligt in het concept van de kapitalistische development state, een notie die onder meer terug gaat tot het werk van Max Weber. Saito is vooral geïnteresseerd in de invloed van de staat op het proces van wereldstadvorming. Hij doet dat door speciale aandacht te besteden aan vastgoedontwikkeling en stedelijke herontwikkeling in Tokio. Het is jammer dat de conclusies slechts summier zijn en nauwelijks gerelateerd worden aan het meer theoretische *discourse* over de wereldstad. Een hoofdstuk dat door zijn uitgebreide, theoretische analyse opvalt is dat van Mark Oranje (Universiteit van Pretoria). De invalshoek is bijzonder omdat ingegaan wordt op het proces van regionalisering dat in een aantal landen te bespeuren is. De belangstelling hiervoor staat ook wel bekend als *New Regionalism*. In deze wetenschappelijke stroming gaat de aandacht uit naar de integratie van landen in grotere eenheden en, aan de andere kant van het ruimtelijke spectrum, de fragmentatie van landen in kleinere eenheden. In het conceptuele raamwerk dat Oranje schets wordt uitgegaan van twee hoofdmodellen, waarbij (bestuurs)macht verticaal dan wel horizontaal wordt verdeeld (*power sharing*). In het eerste model worden wetgevende bevoegdheden verdeeld over de verschillende schaalniveaus, in het tweede model enkel functies, terwijl de wetgevende macht goeddeels gecentraliseerd blijft. Oranje zet de argumenten voor en tegen op een rijtje en past zijn benadering toe op Zuid-Afrika. De bijdrage van Bent Flyvbjerg (Universiteit van Aalborg) leest als een spannende detective. De auteur beschrijft op een pakkende en systematische manier zijn onderzoeks-aanpak, die overigens voor een deel ook al in andere publicaties van zijn hand is terug te vinden. Hij noemt zijn onderzoeks-aanpak, waarbij het vooral te doen is om de rol van macht in planning, *phronetisch* onderzoek. Het is een adjectief dat zich nauwelijks in het Nederlands laat vertalen. Het is afgeleid van het Griekse *phronesis*, dat inzicht of praktische kennis betekent. Flyvbjerg onderzoekt stedelijke planning in zijn volle breedte in zijn altijd terugkerende case Aalborg (Denemarken) en gaat na in hoeverre macht een rol speelt bij besluitvorming. Zijn uitgangspunt is dat de macht van een organisatie of een persoon uiteindelijk besluiten kleuren en bepalen. Zijn analyses zijn boeiend en hebben ertoe geleid dat hij

actief bij planningsprocessen in Aalborg betrokken is geraakt. Het hoofdstuk lijkt overigens als twee druppels water op een artikel in het *Journal of Planning Education and Research* (jaargang 2002/21, nr.4).

Een andere intrigerende bijdrage is van de hand van Yonn Dierwechter (Universiteit van Washington, Tacoma). Hij combineert een sterk theoretische discussie over het concept stedelijke ruimte – daarbij voortbordurend op Lefebvre – met case studies over Kaapstad. Het terugkerende thema in Lefebvre's gedachtegoed is de koppeling tussen het alledaagse leven, *modernity* en de productie van stedelijke ruimte. Dierwechter past dit toe en stelt met name de vraag hoe economisch te overleven in een stad als Kaapstad. In zijn visie is het de informele sector die bijdraagt aan stedelijke *modernity*. John McCarthy (Universiteit van Dundee) vergelijkt Schotland en de Verenigde Staten wat betreft beleidsinnovatie op het vlak van stedelijke vernieuwing. Hij concentreert zijn betoog op het Amerikaanse concept van empowerment zone en de Schotse initiatieven van 'Priority Partnership Areas' en de 'Social Inclusion Partnerships'. De belangrijkste verschillen die hij over het voetlicht brengt zijn de nadruk die in de Verenigde Staten ligt op belastingvoordeel en deregulering en op additionele financieringsinitiatieven bij sociale integratie (*social inclusion*) in het Schotse voorbeeld. Hij concludeert met de niet zo schokkende suggestie '*that a more effective approach to urban policy might be derived from combining the experiences within both approaches.*'

De bundel in zijn geheel overziend kunnen we stellen dat er voor elk wat wils is: conceptuele verhandelingen over planningtheorie, bijdragen geschreven vanuit een meer beperkte invalshoek en specifieke case studies die betrekking hebben op ontwikkelde en minder ontwikkelende landen gelegen in zo'n beetje alle werelddelen. Door het brede scala van de hoofdstukken zal iedere lezer zijn favoriete hoofdstukken hebben, maar zullen er waarschijnlijk weinig lezers zijn die het boek van kaft tot kaft gaan lezen. Het zal derhalve eerder een boek zijn dat zijn weg vindt naar de universiteitsbibliotheek dan naar een privé-collectie.

Marjolein Spaans Onderzoeksinstituut OTB, Technische Universiteit – Delft, m.spaans@otb.tudelft.nl

The City Reader; Third Edition

Richard T. LeGates en Frederic Stout (red.), Routledge, Londen, 2003

Isbn 0415271738 – £24.00 – 520 blz.

In 1996 verscheen de eerste editie van deze bundel, die toen nog 50 stukken bevatte. Inmiddels zijn dit er 55 geworden, maar de selectie is ingrijpend anders. En als dezelfde auteurs zijn opgenomen, dan is in de meeste gevallen gekozen voor andere bijdragen. Kortom, elke nieuwe editie moet opnieuw worden aangeschaft en dat is bepaald geen straf. Zeker als elke nieuwe aflevering weer mooier is uitgevoerd. De opgenomen stukken beslaan meer dan 100 jaar denken over de stad, met de oudste stukken in het deel *Urban planning history and visions*, met bijdragen van onder meer Frederick Law Olmsted en Ebenezer Howard. De nieuwe coryfeeën zijn onder andere Saskia Sassen, Michael Sorkin en, ja, waarom niet, Frederic Stout zelf.

The City Culture Reader; Second Edition

Malcolm Miles en Tim Hall, m.m.v. Iain Borden (red.), Routledge, Londen, 2003

Isbn 0415302455 – £24.00 – 508 blz.

Na het succes van *The City Reader* kreeg de uitgever klaarblijkelijk de smaak te pakken en begon in hoog tempo nieuwe readers uit te brengen. De lezer wordt er zowaar ongemeen hebbertig van, ondanks de onvermijdelijke overlap tussen de verschillende bundels. *The City Culture Reader* volgt het gebruikelijke stramien van de Routledge bundels: de verschillende bijdragen zijn in delen van (in dit geval) telkens vijf stukken bij elkaar geplaatst, elk beknopt door de samenstellers ingeleid. Sommige delen zijn van elkaar gescheiden door een sectie afbeeldingen. De stukken in deze bundel zijn allemaal wat nieuwer, vergeleken met *The City Reader*. De oudste stukken zitten in het deel *What is a city?*. Klaarblijkelijk vond men het vroeger interessanter om deze vraag te stellen. Wie aan de Routledge bundels (negen inmiddels) nog niet genoeg heeft kan zich nog *The Blackwell City Reader* aanschaffen (600 pagina, uitgave 2002). Een jaar eerder verscheen op eigen bodem (Uitgever 010) de vuistdikke bundel (bijna 900 pagina's) *Dat is architectuur*, waarvan de bijdragen naar het heden toe steeds breder van inhoud worden. Is dat nu ook al architectuur, zou de argeloze lezer bijna gaan denken.

Global Complexity

John Urry, Polity Press, Cambridge (UK), 2003

Isbn 0745628184 – £14.00 – 172 blz.

John Urry is internationaal bekend geworden met boeken als *The Tourist Gaze* (1990), *Consuming Places* (1995) en *Sociology beyond societies* (2000). In dit nieuwe boek zet Urry zijn zoektocht voort naar het ontrafelen van de 'moderne' maatschappelijke en ruimtelijke werkelijkheid. Hij zet zich nadrukkelijk af tegen al te eenvoudige noties van mondialisering. Er is geen sprake van een nieuwe structuur die bovenop aloude bekenden als naties, lokaliteiten en regio's wordt geplaatst. In plaats van mondialisering geeft Urry de voorkeur aan de metafoor van complexiteit. Mondialisering is nooit 'af': '*It is disordered, full of paradox and the unexpected.*' En dit alles geschreven onder verwijzing naar 11 september.

Vrij van wat neerdrukt en beklemt; Staat, gemeenschap, sociale politiek, 1870-1918

Dirk Jan Wolffram, Wereldbibliotheek, Amsterdam, 2003

Isbn 9028420150 – € 28,50 – 206 blz.

Onder andere gefinancierd door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek wordt reeds enige jaren gewerkt aan een grootschalig onderzoeksprogramma getiteld *De Natiestaat. Politiek in Nederland sinds 1815*. De studie van Wolffram is interessant omdat het ingaat op het ontstaan van de Woningwet van 1901. De auteur laat zien hoe politieke stromingen in de tweede helft van de negentiende eeuw hebben geworsteld met de maatschappelijke problemen die het gevolg waren van de, vooral vanaf 1870, schier tomeloze verstedelijking en industrialisering. De auteur zet zich af tegen wat hij ziet als de gangbare geschiedschrijving ten aanzien van de Woningwet van 1901, die de totstandkoming van deze wet beschouwt vanuit het perspectief van architectuur en stedenbouw. Maar de Woningwet had volgens Wolffram in de eerste plaats toch een sociaal oogmerk. Doel was bovenal de hygiënische kwaliteit van nieuwbouwwoningen voor de arbeidende klasse te verbeteren. De fragiele politieke consensus die uiteindelijk leidde tot